

Tweede Kamer der Staten-Generaal
T.a.v. de informateur
Dr G. Zalm
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Soest, 5 oktober 2017

Geachte heer Zalm,

Hierbij ontvangt u namens NVOS-Orthobanda, de branchevereniging van orthopedische hulpmiddelen zorg, dit Manifest.

MANIFEST

Zorg voor Beter!

"Het gaat erom iedere dag beter te worden", aldus Esther Vergeer.

Dankzij technologische ontwikkelingen en onderzoek kunnen we in Nederland steeds beter 'hulpmiddelen op maat' maken. Dat stelt mensen in staat mee te doen aan de maatschappij. Want waar zou Esther Vergeer zijn geweest zonder haar sportrolstoel? En wat als het revalidatiecentrum haar als voormalig gezonde jonge vrouw niet de gelegenheid had gegeven te sporten? En hoe zou het vergaan zijn met onze bladebabe Marlou van Rhijn zonder haar blades? Dankzij de mogelijkheden en de kansen die talrijke gewone sportverenigingen bieden, zijn zij niet alleen een kampioen op de Paralympics maar ook rolmodel voor veel jongeren met een beperking.

Doe het voor de mensen, doe het voor de samenleving

Het aantal zelfstandig wonende, kwetsbare mensen neemt toe. Dat geldt ook voor het aantal chronisch zieken met een fysieke of mentale beperking. Voor kinderen en jongeren met een beperking bieden sport en mobiel zijn een kans op een eigen toekomst.

Sporten en meedoen versterken je gezondheid, zelfredzaamheid en zelfvertrouwen. De Inspectie voor de Gezondheidszorg stelt zelfs dat meer bewegen meer prioriteit moet krijgen en voor alle mensen, niet alleen voor ouderen. Dus ook voor mensen met een beperking. Bewegen brengt ook de hersenen in beweging, zorgt voor welbevinden, voorkomt vallen en helpt bij overgewicht of het voorkomen daarvan, aldus 'Zorgen voor Beter'.

Zelfredzaamheid is echter niet voor iedereen vanzelfsprekend, aldus de Gezondheidsmonitor, mei 2017. Maar eigen regie, een kans op een eigen toekomst of het vervolg ervan (zelfredzaamheid), is van belang om niet te behoren tot de havenots (Putters, oratie september 2017).

Wanneer jongeren met een beperking mobieler en gezonder worden, kunnen ze zelfstandig naar de school van hun voorkeur. Ze krijgen hierdoor een betere opleiding, meer en betere kansen op de arbeidsmarkt en brengen meer belastinggeld in het laadje van de overheid. Wanneer ouderen zo zelfstandig mogelijk kunnen blijven functioneren, hebben ze minder hulp van buitenaf nodig en zijn de kosten voor specialistische hulp aanzienlijk minder.

Positieve gezondheid vraagt om een hulpmiddel op maat en onderzoek naar meerwaarde

Een brede range van technologisch ontwikkelde hulpmiddelen is beschikbaar; variërend van rolstoelen tot arm-of beenprothesen en van incontinentiemateriaal tot orthopedisch schoeisel. Deze hulpmiddelen zijn nodig om goed te kunnen blijven functioneren, ongeacht leeftijd of beperking. Hulpmiddelen die voorkomen dat dankzij deze hulpmiddelen nieuwe of andere aandoeningen een kans krijgen.

Tevreden gebruikers zijn één met hun hulpmiddel en zijn daar dan ook zeer zuinig op. Zo 'n gebruiker zorgt zelf voor de meest economische oplossing. Geef daarom de gebruiker de ruimte om in samenspraak onafhankelijk te beslissen welk hulpmiddel de voorkeur heeft. Meet vervolgens ook de uitkomst of het resultaat van de geleverde hulpmiddelenzorg bij de gebruiker. Stimuleer en gebruik uitkomsten met het oog op verdere verbetering van de zorg en de ruimte die nodig is voor de gebruiker.

Een exacte kwantificering van de economische waarde is er nog niet. Duidelijk is wel dat een gebruiker die buiten een zorginstelling verblijft kostentechnisch veel goedkoper is. Dat geldt voor jongeren die zelfstandig een gewone school kunnen bezoeken en voor ouderen die niet in een zorgomgeving hoeven te leven. De maatschappelijke winst is bij het niet aan de kant staan nog vele malen groter. Meer onderzoek is op beide terreinen echter nodig.

Zorg voor samenwerking in de keten en toekomstgericht gebruik

De hulpmiddelenbranche maakt zich al jaren zorgen om de toenemende prijsdruk in vele segmenten van de markt van medische hulpmiddelen. Deze prijsdruk werkt een standaardbenadering in de hand. Keuzevrijheid gaat daardoor teloor. Noodzakelijk innovatie en vernieuwing blijven achterwege en uiteindelijk is verschraving van zorg het directe resultaat. Dat gaat ten koste van het welzijn van de gebruiker.

Concrete stimulansen gericht op nieuwe oplossingen op maat blijven nodig. Dat vraagt ook om samenwerking tussen alle partijen in de zorgketen. Niet in de eerste plaats in het belang van de sector maar vooral in het belang van de gebruiker. Die moet er op kunnen rekenen dat ook in de toekomst goede hulpmiddelen beschikbaar blijven.

Dank voor uw aandacht, met vriendelijke groet,

Drs. Rian Veldhuizen
voorzitter

NVOS Orthobanda
Mevrouw drs. R. Veldhuizen
Postbus 120
3760AC SOEST

Kenmerk: 201701487

Den Haag, 6 oktober 2017

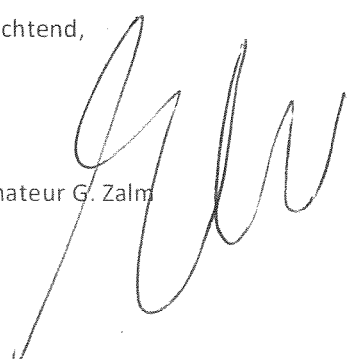
Geachte mevrouw Veldhuizen,

Ik heb uw brief in goede orde ontvangen. Naast uw brief ontvang ik als informateur ook van vele anderen brieven en nota's met suggesties. Daaruit spreekt betrokkenheid. Veel dank daarvoor.

Het is niet aan mij, als informateur, om inhoudelijk te reageren op uw brief. Wel kan ik u verzekeren dat ik deze onder de aandacht zal brengen van partijen, opdat zij deze bij hun voorbereidingen in de onderhandelingsfase kunnen betrekken.

Hoogachtend,

Informateur G. Zalm

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Kenmerk: 201701488

Den Haag, 10 oktober 2017

Hierbij bied ik u het eindverslag aan van mijn werkzaamheden als informateur.

G. Zalm, Informateur

Informateur, Postbus 20018, 2500 EA DEN HAAG

Eindverslag

Op woensdag 28 juni jl. nam de Tweede Kamer de motie-Rutte (Handelingen II 2016/7, 34700, nr. 93, Stemmingen) aan, inhoudende de aanwijzing van "de heer Zalm" tot informateur met de opdracht om, met inachtneming van het verslag van zijn voorganger als informateur, "de mogelijkheid te onderzoeken van een kabinet bestaande uit VVD, CDA, D66 en ChristenUnie dat streeft naar brede steun voor zijn beleid in de volksvertegenwoordiging en hierover verslag uit te brengen aan de Kamer met een advies over de voortgang van de kabinets(in)formatie" (Kamerstukken II 2016/2017, 34700, nr. 26). Hoewel er verschillende mensen zijn die voldoen aan de aanduiding "de heer Zalm" is mij duidelijk gemaakt dat de aanwijzing zich op mij richt.

Vanaf 28 juni tot en met 10 oktober vonden er onder mijn voorzitterschap op werkdagen besprekingen plaats over verschillende onderwerpen met de voorzitters van de vier fracties en de vaste leden van hun fracties die hen vergezelden, Halbe Zijlstra, Pieter Heerma, Wouter Koolmees en Carola Schouten. Deze vonden in de regel plaats in de Stadhouderskamer van de Tweede Kamer, enkele malen in het Johan de Witt huis te Den Haag en gedurende twee dagen op het landgoed De Zwaluwenberg te Hilversum. Tijdens mijn werkzaamheden als informateur heb ik u en Z.M. de Koning op gezette tijden geïnformeerd. Op 12 en 13 juli, van donderdag 20 juli tot en met dinsdag 8 augustus en op dinsdag 29 augustus vonden geen besprekingen plaats.

Daags na mijn aanwijzing vond een bespreking plaats over financiën en economie met de president van de Nederlandsche Bank, de directeur van het Centraal Planbureau (CPB) en de secretaris-generaal van het ministerie van Financiën, voorzitter van de studiegroep Begrotingsruimte. Op vrijdag 30 juni vond een dergelijke bespreking plaats met de voorzitter van de Sociaal-Economische Raad (SER). Ook hebben op 29 juni en 5 juli besprekingen plaatsgevonden met de directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP). Bij de besprekingen kwamen vanaf het begin alle onderwerpen van beleid, begroting en wetgeving aan de orde.

Bij het begin van de besprekingsvrije fase op 20 juli jl. bestond hiermee een overzicht van de verschillende standpunten op diverse terreinen en mogelijkheden om verschillen te overbruggen. Op basis hiervan was het voor mij mogelijk om op eigen titel een budgettaire opstelling te maken en die ter doorrekening voor te leggen aan het CPB op 21 juli. De voorzitters van de vier fracties stemden in met deze werkwijze. Tijdens de besprekingsvrije fase zijn verder voor verschillende onderwerpen concept-teksten ten behoeve van besprekingen over het regeerakkoord voorbereid. Na hervatting van de besprekingen op woensdag 9 augustus heb ik de voorzitters van de vier fracties en de vaste leden die hen vergezeld en geïnformeerd over de tussentijdse doorrekening door het CPB. Verder zijn

opnieuw verschillende onderwerpen besproken, onder meer op basis van concept-teksten voor het regeerakkoord. Een bespreking over de gaswinning op 9 augustus is ingeleid door ambtelijke deskundigen van het staatstoezicht op de mijnen en het ministerie van Economische Zaken. Met de minister van Financiën had ik op 21 augustus contact over de begroting voor 2018 en de samenloop met een regeerakkoord. Verder heeft overleg plaatsgevonden tussen de onderhandelaars en de voorzitters van FNV, VNO/NCW en SER gezamenlijk (op 16 augustus) en de voorzitters van FNV, VNO/NCW afzonderlijk (op 5 september). Bestuurlijke partners, namelijk de voorzitters van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, het Interprovinciaal Overleg en de Unie van Waterschappen, vergezeld door hun directeuren, zijn ontvangen op donderdag 13 september. Vervolgens zijn de burgemeesters van de G4 (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht) op vrijdagochtend 22 september ontvangen. Deskundigen van het ministerie van Veiligheid en Justitie hebben op vrijdag 29 september informatie verstrekt op het gebied van migratie. Verder zijn de besprekingen mede voorbereid door het stellen van vragen aan bewindspersonen door tussenkomst van de minister-president. Namens de onderhandelaars heb ik de minister van VWS op 20 september geïnformeerd over de wens van de onderhandelaars om op korte termijn een wettelijke regeling met betrekking tot het eigen risico in 2018 tot stand te brengen en u daarover ingelicht (Kamerstukken II 2017/8, 34700, nr. 30). Op vrijdagmiddag 22 september 2017 ontving ik een tweede doorrekening van het CPB op basis van een opstelling die ik een week tevoren op eigen titel aan het CPB had voorgelegd.

Vermeldenswaard is dat het overleg met onderhandelaars en secondanten aan de “hoofdtafel” ook werd gevoed door inbreng vanuit “zijtafels”. Daar voerden fractiespecialisten overleg en droegen zij concept-teksten, resterende beslispunten en oplossingen aan ten behoeve van de hoofdtafel. Dit heeft bijgedragen aan de inschakeling van deskundigheid en verbreding van het draagvlak.

Na afronding van de gevoerde besprekingen over de inhoud van het akkoord en na doorrekening door het CPB van een door de onderhandelaars geaccordeerde opstelling, is op 9 oktober aan de fracties van VVD, CDA, D66 en CU een concept-regeerakkoord voorgelegd. De voorzitters van de vier fracties hebben 10 oktober onder mijn voorzitterschap de wijzigingsvoorstellen van de fracties besproken en verwerkt in het akkoord. De voorzitters van de vier fracties hebben mij vervolgens geïnformeerd dat zij namens hun fracties instemden met het akkoord, inclusief de bijlage¹. Een afschrift van het akkoord is bij dit verslag gevoegd evenals de notitie van het CPB met de doorrekening.

---

¹ . Niet opgenomen in het akkoord maar wel afgesproken door de voorzitters van de vier fracties is verlenging van de termijn van uitfasering van de wet ter bevordering van het financieren van de eigen woning met eigen middelen van twintig jaar naar dertig jaar.

De verdeling van posten in het kabinet is eveneens onderwerp van bespreking geweest.

De voorzitters van de vier fracties bereikten overeenstemming over een kabinet van zestien ministers en acht staatssecretarissen.

Van de ministers zullen er zes worden voorgedragen door de VVD, vier door het CDA, vier door D66 en twee door de CU. Voor de staatssecretarissen zijn de respectievelijke aantallen drie, twee, twee en een. Over de omschrijving van de beleidsterreinen van de bewindspersonen is een aantal malen gesproken. De conclusie is dat de besluitvorming daarover tijdens de formatiefase zal plaatsvinden. Dat geeft de flexibiliteit om een goede afstemming te realiseren tussen de postenverdeling en de personele bezetting. Gelet op de gevoerde besprekingen is mijn verwachting dat dit geen hindernis zal zijn voor een het slagen van de formatie.

De voorzitters van de fracties van VVD, CDA, D66 en CU hebben op 10 oktober ingestemd met dit verslag. Hiermee hebben de vier fractievoorzitters tevens geconcludeerd dat op basis van het bijgevoegde akkoord kan worden overgegaan tot de formatie van een kabinet bestaande uit VVD, CDA, D66 en CU dat streeft naar brede steun voor zijn beleid in de volksvertegenwoordiging en dat hiertoe een formateur van VVD-huize kan worden aangewezen. De heer Mark Rutte, minister-president, minister van Algemene Zaken, is bereid een opdracht tot formatie te aanvaarden en hierover verslag uit te brengen.

Op grond van deze bevindingen adviseer ik Mark Rutte aan te wijzen als formateur en hem te belasten met de vorming van een kabinet bestaande uit VVD, CDA, D66 en CU met inachtneming van art. 43 van de Grondwet waartoe hij tijdig Z.M. de Koning informeert.

Met de aanbieding aan u van dit verslag met bijlagen beschouw ik mijn werkzaamheden als informateur als beëindigd. Graag ben ik bereid een debat van uw Kamer over dit verslag bij te wonen en de leden van de Tweede Kamer dan desgevraagd inlichtingen over het informatieproces te verstrekken. Tot slot wil ik mijn dank uitspreken aan de Tweede Kamer voor het in mij gestelde vertrouwen en aan de mij door de Tweede Kamer toegewezen, vanuit Algemene Zaken gedetacheerde medewerkers, voor de uitstekende ondersteuning.

Gerrit Zalm, Informateur

20170140g

Aan de Kabinetsformateur
De heer Gerrit Zalm
p/a Tweede Kamer
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Onderwerp: nachtwachtambitie

Rotterdam, 5 oktober 2017

Geachte heer Zalm

Ik stel voor dat u in het Regeerakkoord de volgende tekst opneemt:

“Ieder kind moet het Rijksmuseum en de Tweede Kamer een keer van binnen hebben gezien. De opdracht tot het uitvoeren van deze ambitie wordt niet op voorhand belegd bij het onderwijs maar openbaar aanbesteed”.

Toelichting:

Het is een goede zaak dat de jeugd tenminste één keer de Tweede Kamer en het Rijksmuseum heeft bezocht. Het is echter onwenselijk en onnodig de opdracht daarvoor bij het onderwijs te beleggen. Onwenselijk omdat dit de toch al substantiële werkdruk verder vergroot en het optelt bij alle problemen waarmee de onderwijssector te kampen heeft; de opdracht lijkt klein, maar voegt toe aan het chagrijn.

Maar het is ook onnodig omdat deze mooie opdracht heel wel bij anderen kan worden **belegd, bijvoorbeeld bij het sociaal-cultureel werk of het jeugd- en jongerenwerk**. Ook vervoersbedrijven kunnen het het voortouw nemen en wie weet zijn er anderen die opteren voor deze uitdagende klus. Zij krijgen een faire kans als de overheid die openbaar aanbesteedt.

Als de formerende partijen het nu eens zo deden? Een tekst daarvoor staat hierboven.

Tenslotte wijs ik u veel wijsheid voor uw belangrijke werk.

Hoogachtend,

Een afschrift van deze brief is gestuurd naar mevrouw Kadija Arib, voorzitter van de Tweede Kamer, en naar de heer Taco Dibbits, directeur van het Rijksmuseum.

[REDACTED]

Kenmerk: 201701490

Den Haag, 10 oktober 2017

Geachte heer [REDACTED]

Ik heb uw brief in goede orde ontvangen. Naast uw brief ontvang ik als informateur ook van vele anderen brieven en nota's met suggesties. Daaruit spreekt betrokkenheid. Veel dank daarvoor.

Het is niet aan mij, als informateur, om inhoudelijk te reageren op uw brief. Wel kan ik u verzekeren dat ik deze onder de aandacht zal brengen van partijen, opdat zij deze bij hun voorbereidingen in de onderhandelingsfase kunnen betrekken.

Hoogachtend,

Informateur G. Zalm

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Kenmerk: 201701491

Den Haag, 10 oktober 2017

Hierbij doe ik u toekomen een afschrift van mijn brief van heden aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

G. Zalm, Informatieur

Informatieur, Postbus 20018, 2500 EA DEN HAAG

Planbureau voor de Leefomgeving
Prof. dr. Ir. J.T. Mommaas
Bezuidenhoutseweg 30
2594 AV DEN HAAG

Kenmerk: 201701492

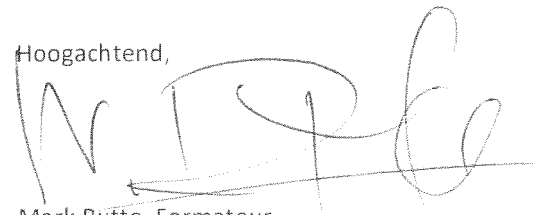
Den Haag, 20 oktober 2017

Geachte heer Mommaas,

In het debat met de informateur heeft de Tweede Kamer een motie aangenomen waarin de formateur gevraagd wordt om het Planbureau voor de Leefomgeving te vragen om de effecten van het maatregelenpakket uit het regeerakkoord door te rekenen op CO2-uitstoot reductie, aandeel duurzame energie en energiebesparing en de dat de Kamer te doen toekomen voor het debat over de Regeringsverklaring.

Hierbij wil ik dit verzoek aan u overbrengen.

Hoogachtend,

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Mark Rutte', written over a horizontal line.

Mark Rutte, Formateur

Bijlage: 1

Motie PBL doorrekening

3

De Kamer gehoord de beraadslaging,

constaterende, dat het Regeerakkoord 'Vertrouwen in de toekomst' de ambitie uitspreekt om de klimaatafspraken van Parijs uit te voeren;

overwegende, dat uit het Regeerakkoord onvoldoende duidelijk wordt hoe die ambitie wordt waargemaakt;

overwegende, dat volgende week de Nationale Energieverkenning verschijnt waarmee de nieuwste feiten over onze energiehuishouding bekend worden;

verzoekt de formateur om het Planbureau voor de Leefomgeving te vragen om de effecten van het maatregelenpakket uit het Regeerakkoord door te rekenen op CO₂-uitstoot reductie, aandeel duurzame energie en energiebesparing, en dat de Kamer te doen toekomen voor het debat over de Regeringsverklaring,

en gaat over tot de orde van de dag.

Klaver

Roemer

Asscher

Thieme

Krol

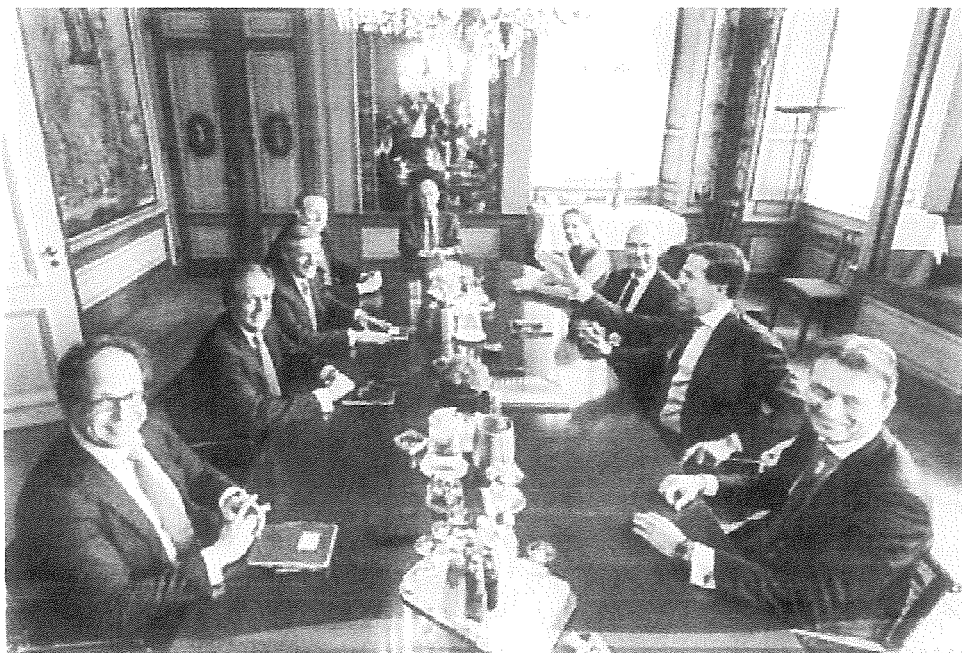
Kuzu

Baudet

Brieven aan de (in)formateur(s)
p/a Tweede Kamer
Postbus 20018
2500 EA Den Haag
c.c. Bureau Woordvoering Kabinetsformatie

Mag een brief ook een tweet zijn, ter samenvatting van en onder verwijzing naar mijn eerdere berichten aan de voltallige Staten-Generaal en journalisten als diens persvoorlichters van de dan ook daarmee nauw verweven pers?

- 🕒 "Ik ben nog niet gebeld" zoals Kees van Kooten de heer Akkermans altijd liet roepen of gaat @MinPres @markrutte als formateur me uitnodigen?

Zoals ik u in mijn eerdere berichten genoegzaam heb medegedeeld, bereikt u mij, nog steeds rechtstreeks, onder het mobiele telefoonnummer 065 781 58 69.

Met vriendelijke groet,
Burger Bescherming,
namens deze en op initiatief van

Remco Jaasma,
voorzitter van het landelijk bestuur van
politieke vereniging lijst Europese Partij Nederland,
p/a Adriaan Goekooplaan 10,
2517 JX (postbus 200001, 2500 EA) Den Haag

201701494

Aan de informateur, dr G. Zalm
Fractievoorzitters VVD, CDA, D66 en ChristenUnie
p/a Tweede Kamer
Postbus 20018
2500 EA Den Haag
Geachte heer Zalm,

Ter informatie ontvangt u hierbij de aanzegging van van drie actiebijeenkomsten in de Eenheid Oost-Nederland op 26 oktober en in de Eenheden Oost-Brabant en Zeeland West-Brabant op 31 oktober. De politievakorganisaties vragen hiermee aandacht voor wettelijke blokkades die een goed (vroeg)pensioen voor politiemensen in de weg staan. De ACP, ANPV en VMHP hebben de politieke partijen die onderhandelen over een nieuw regeerakkoord op 31 augustus j.l. hierover een brandbrief verstuurd. Daarop is echter tot op heden nog geen reactie ontvangen. De gezamenlijke politievakbonden ACP, ANPV, NPB en VMHP zien zich nu daarom genoodzaakt om actiebijeenkomsten te organiseren en met de achterban te overleggen over vervolgstappen.

Het leek ons goed u hiervan op de hoogte te brengen.

Hoogachtend,
De Politievakbonden,

ACP
G. van de Kamp

NPB
J.A. Struijs

C. Bonekamp

ANPV
G.N.R. Priem

Aan de informateur, dr G. Zalm
Fractievoorzitters VVD, CDA, D66 en ChristenUnie
p/a Tweede Kamer
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

AFDELING

Bestuur

DOORKIESNUMMER

PLAATS

Leusden

DATUM

31 augustus 2017

ONS KENMERK

DB/cor.uit/17.034/gk/sb

UW KENMERK

E-MAIL

bestuur@acp.nl

BETREFT

Brandbrief politiebonden ACP, ANPV en VMHP mbt Pensioenmogelijkheden zware beroepen

Geachte Dames en Heren,

Eind 2017 gaan de onderhandelingen over een nieuwe cao politie van start. Waar het op pensionering en een goede oudedagsvoorziening voor politiemensen aankomt, dreigen de onderhandelingen echter te worden gegijzeld door de huidige wetgeving. Wij willen u hier middels deze brief over informeren en erop aandringen om op dit punt in het regeerakkoord ruimte te creëren.

Politiewerk is een erkend hoogrisicoberoep waarbij zowel fysiek als mentaal het uiterste wordt gevraagd van politiemensen. Van hen wordt gevraagd om onder deze omstandigheden steeds langer door te werken. De politievakbonden ACP, ANPV en VMHP vinden dat daarmee inmiddels grote risico's worden genomen. Zowel de gezondheid van politiemensen als de bedrijfsvoering van de politieorganisatie worden op het spel gezet. Dit zal gevolgen hebben voor de maatschappelijke positie van de politie en de veiligheid van burgers.

Pensioenwetgeving raakt politiemensen onevenredig

Diverse achtereenvolgende kabinetten hebben maatregelen genomen om mensen langer te laten doorwerken. Voor politiemensen heeft dit echter onevenredig grote gevolgen gehad. In korte tijd zagen politiemensen hoe het functioneel ontslag kwam te vervallen, dat het vroegpensioen dat daarvoor in de plaats kwam, nog geen 5 jaar later om fiscale redenen onuitvoerbaar werd en dat de daarop volgende voorziening "levensloop" inmiddels wettelijk beperkt is en per 1 januari 2022 geheel wordt afgeschaft. Ook werd de AOW-leeftijd met meer dan 2 jaar opgeschoven en werd de pensioenopbouw beperkt. Door al deze maatregelen is de leeftijd waarop politiemensen met pensioen kunnen drastisch aan het opschuiven.

Tot 2013 konden uitvoerende politiemensen op hun 60ste stoppen met werken tegen een ambitieniveau van 76% van het gemiddeld verdiende loon. De leeftijd waarop politiemensen tegen een vergelijkbaar ambitieniveau kunnen stoppen met werken zal in 2022 gestegen zijn naar 67 jaar. In nog geen 10 jaar tijd is de leeftijd waarop politiemensen gebruik kunnen maken van een financieel vergelijkbare pensioenmogelijkheid dus met maar liefst zeven jaar omhoog gegaan. Politied medewerkers komen nu voor de keuze te staan om óf jaren langer door te werken, of genoeg te nemen met een fors lager pensioen als zij willen stoppen met werken vóór het bereiken van de AOW-leeftijd.

Stoppen met werken op 60-jarige leeftijd tegen 50% van het pensioen is in vrijwel alle gevallen financieel onhaalbaar. Begrijpelijkerwijs is de verontwaardiging hierover onder politiemensen enorm. Een petitie van het Platform Bezorgde Dienders is inmiddels meer dan 20 duizend keer getekend.

Gevolgen voor de politieorganisatie

Het oprekken van de pensioenleeftijd blijft niet zonder gevolgen voor de politieorganisatie. Wat eerst nog een papieren werkelijkheid was, wordt steeds sneller realiteit. Politied medewerkers zijn op oudere leeftijd slechts beperkt inzetbaar voor onregelmatig en zwaar politiewerk. De politieorganisatie heeft grote moeite om hen geschikt werk te bieden omdat alternatieve binnenfuncties nauwelijks beschikbaar zijn, terwijl deze collega's er zelf vaak tegenop zien om nog jarenlang 'door te moeten' in onregelmatige dienst en een sterk veranderende maatschappij. Dit nog los van het gegeven dat zij daar fysiek niet altijd meer toe in staat zijn. Velen hebben meer dan 40 dienstjaren achter de rug; jaren van zware mentale (confrontatie met ingrijpende incidenten) en fysieke (hoge onregelmatigheid) belasting. De vergrijzing van het personeelsbestand trekt bovendien een zware wissel op jonge politiemensen. Met een beperkte groep draaien zij het grootste deel van de onregelmatige diensten. De uitval als gevolg van overbelasting verergert de druk. Momenteel is het ziekteverzuimpercentage 7%. Dagelijks zitten ongeveer 5000 politiemensen ziek thuis, mede als gevolg van de zware fysieke en mentale belasting van het werk. Inmiddels is een punt bereikt waarop de bedrijfsvoering van de Nationale Politie serieus in gevaar is. Geluiden vanaf de werkvloer onderstrepen dit beeld:

- 'De politie vergrijst in zeer rap tempo. Ik betwijfel of de werkgever en de maatschappij zich hierop voorbereiden. Dit is zeer zorgelijk voor in de toekomst.'
- 'Ik hou het echt niet tot mijn 67ste vol bij de politie.'
- 'Gezien de leeftijdsopbouw van de Nederlandse politie ontkom je er niet aan om maatwerk te gaan toepassen op de oudere collega's die mentaal en lichamelijk dreigen af te haken in de huidige hectiek, agressie, roosterdruk, belasting.'
- 'Ik vind dat er ECHT gesproken moet worden om op een acceptabele leeftijd te kunnen stoppen met werken en dat dat ook betaalbaar is.'

Opheffen van blokkades

Hoe krijgen politiemensen weer perspectief op een reële mogelijkheid om eerder te stoppen met werken? Hiervoor is allereerst ruimte nodig om op cao-niveau passende afspraken te kunnen maken. Alleen u, de politiek, kunt hiervoor de randvoorwaarden creëren. Vervolgens is het aan werkgevers en werknemers om aan de cao-tafel concrete oplossingen af te spreken voor de pensioenproblematiek bij de politie. Wij dringen er daarom bij u op aan om over te gaan tot:

- Flexibilisering van de AOW-leeftijd, zodat cao-partijen de mogelijkheid hebben om sectorale afspraken te maken die hierop verder bouwen
- Het afschaffen van de fiscale boete op vervroegde uittreding (RVU-heffing)
- Het aantal verlofuren (nu maximaal 50 weken maal de arbeidsduur per week) dat fiscaal onbelast kan worden opgespaard uit te breiden
- Een netto-netto pensioenspaarregeling mogelijk te maken die buiten de vermogensredementsheffing valt

Als in de wetgeving op deze gebieden geen extra ruimte gecreëerd wordt, staan sociale partners feitelijk buitenspel als het gaat om afspraken over eerder uittreden en het beperken van de loonkosten. Zolang een oudere werknemer op de loonlijst blijft staan, kan daar geen jongere voor worden aangenomen die qua loonkosten goedkoper is en fysiek meer kan betekenen voor de politieorganisatie. **We roepen u, de partijen die betrokken zijn bij de kabinetsformatie, daarom dringend op om bovengenoemde punten te realiseren in het regeerakkoord.**

Uiteraard staan afspraken over vervroegd uittreden niet op zichzelf maar moeten deze onderdeel zijn van een bredere strategie om de politieorganisatie gezond te houden. In de visie van de politiebonden zullen ook daarover in de CAO Politie afspraken moeten worden gemaakt.

Werkonderbrekingen

Voor onze leden is de maat vol. Zij verdienen een fatsoenlijke pensioenregeling die recht doet aan het politievak. Onze leden, die perspectief willen hebben op vervroegd uittreden, dringen aan op werkonderbrekingen of andere acties om deze oproep kracht bij te zetten. Wij hopen uiteraard dat deze niet nodig zijn en er voortijdig een voor alle partijen bevredigende oplossing komt.

Met vriendelijke groet,

Gerrit van de Kamp – voorzitter ACP
Geert Priem – voorzitter ANPV
Caroline Bonekamp – voorzitter VMHP

cc

- Kabinet Rutte II
- Overige politieke partijen

Korpschef Nationale Politie
T.a.v. de heer drs. E.S.M. Akerboom
Postbus 17107
2502 CC Den Haag

Datum: 9 oktober 2017

Onderwerp: aanzegging actie Bijeenkomsten (vroeg)pensioen Oost-Nederland op 26 oktober 2017 en Oost-Brabant en Zeeland West-Brabant op 31 oktober 2017:

Geachte heer Akerboom,

De drie politievakorganisaties ACP, ANPV en VMHP hebben op 31 augustus 2017 een brandbrief verstuurd aan de formerende politieke partijen VVD, CDA, D66 en ChristenUnie en informateur met het verzoek dat een nieuw kabinet wettelijke blokkades opheft die een goed (vroeg)pensioen voor politiemensen in de weg staan. De brandbrief is in de bijlage bijgevoegd.

Met deze brief zeggen wij, de politievakbonden ACP, ANPV, NPB en VMHP, u, als korpschef in uw rol als werkgever en vanwege uw verantwoordelijkheid voor de regelgeving omtrent (vroeg)pensioen de hierna beschreven actie(s) aan.

De afgelopen jaren is de politie onevenredig hard geraakt door nieuwe pensioenregels. De gemiddelde levensverwachting bij zwaar werk pakt bovendien lager uit dan gemiddeld. De maat is vol. De brandbrief die verstuurd is door de politievakorganisaties geeft uiting aan de gevoelens onder de politiemensen, maar doet vooral recht aan het politiewerk, dat onder meer omwille van de zwaarte, de risico's en de toegenomen complexiteit een perspectief geboden moet worden om eerder te kunnen stoppen met werken.

Politiewerk is een erkend hoogrisicoberoep waarbij zowel fysiek als mentaal het uiterste gevraagd wordt van politiemensen. Van hen wordt gevraagd om onder deze omstandigheden steeds langer door te werken. De politievakbonden vinden dat daarmee inmiddels grote risico's worden genomen. Zowel de gezondheid van politiemensen als de bedrijfsvoering van de politieorganisatie worden op het spel gezet. Dit zal gevolgen hebben voor de maatschappelijke positie van de politie en de veiligheid van burgers.

Daarom dringen de politievakorganisaties bij het nieuwe kabinet aan op:

- Flexibilisering van de AOW-leeftijd, zodat CAO-partijen de mogelijkheid hebben om sectorale afspraken te maken die hierop verder bouwen
- Afschaffing van de fiscale boete op vervroegde uittreding (RVU-heffing)
- Uitbreiding van het aantal verlofuren (nu maximaal 50 weken maal de arbeidsduur per week) dat fiscaal onbelast kan worden opgespaard
- Een netto-netto pensioenspaarregeling die buiten de vermogensredementsheffing valt

Wij hebben meerdere malen aangegeven het niet eens te zijn met de verhoging van de AOW-leeftijd voor politiecollega's. Als in de wetgeving op deze gebieden geen extra ruimte gecreëerd wordt, staan sociale partners feitelijk buitenspel als het gaat om afspraken over eerder uittreden en het beperken van de loonkosten. Zolang een oudere werknemer op de loonlijst blijft staan, kan daar geen jongere voor worden aangenomen die qua loonkosten goedkoper is en fysiek meer kan betekenen voor de politieorganisatie. We roepen de partijen die betrokken zijn bij de

Bij beantwoording ons kenmerk vermelden a.u.b.

kabinetsformatie, daarom dringend op om bovengenoemde punten te realiseren in het regeerakkoord.

Actie bijeenkomst (vroeg)pensioen Oost-Nederland op 26 oktober 2017 en Oost-Brabant en Zeeland West-Brabant op 31 oktober 2017:

De gezamenlijke politievakbonden organiseren een 2 uur durende vakbondsbijeenkomst voor politiemedewerkers. Gedurende deze bijeenkomst zullen de medewerkers hun reguliere werk onderbreken. Wel blijven zij tijdens de vakbondsbijeenkomsten beschikbaar voor inzet ten behoeve van de noodzakelijke handhaving van de openbare orde indien zich calamiteiten voordoen.

Gedurende de vakbondsbijeenkomst wordt gesproken over wettelijke blokkades rondom vroegpensioen en bespreken de vakbonden met de aanwezige politiemedewerkers welke vervolgacties noodzakelijk zijn.

De actie zal worden uitgevoerd in de volgende Eenheden op de volgende data:
26 oktober, Eenheid Oost-Nederland van 10.00u -12.00u

31 oktober, Eenheid Oost-Brabant van 09.30u tot 11.30u
31 oktober, Eenheid Zeeland West-Brabant van 13.30u tot 15.30u

Zodra wij meer weten over de exacte locaties, zullen we dit aan u kenbaar maken.

Het spreekt voor zich dat wij ten allen tijde bereid zijn tot nader overleg over de wijze waarop de veiligheid en openbare orde gedurende de actie gewaarborgd kan blijven. Vooruitlopend op dit overleg raden wij u echter aan om tijdig de eventueel naar uw oordeel in verband met de actie noodzakelijke voorbereidingen te treffen en/of in dat verband de betrokken derden tijdig te informeren.

Deze politieactie is naar ons standpunt te kenmerken als onderbreking van de reguliere werkzaamheden, het betreft echter geen algemene staking aangezien de deelnemende politiemedewerkers aan deze politieactie bereikbaar en beschikbaar zijn voor calamiteiten.

Wij gaan er vanuit dat de werkgever in de richting van medewerkers geen financiële gevolgen verbindt aan deelname aan deze actie aangezien zij beschikbaar blijven voor calamiteiten. Wij zullen onze leden juridisch bijstaan als aan deelname toch financiële gevolgen worden verbonden.

Voor alle duidelijkheid: de politievakbonden zijn van mening dat u de rechter moet inschakelen als u het niet eens bent met de wijze waarop de politievakbonden de actie vorm geven.

Alle collectieve acties georganiseerd door de politievakorganisaties vinden plaats onder verantwoordelijkheid van de bondsbesturen. Het spreekt voor zich dat wij er belang bij hebben en er ook alles aan zullen doen, om deze acties waardig en gecontroleerd te laten verlopen. In noodsituaties zal deze actie onmiddellijk worden afgebroken indien dit noodzakelijk blijkt.

Deze brief geldt, zoals u zult hebben begrepen, als aanzegging van de actie die hierboven beschreven is. Wij gaan er daarbij vanuit dat, gelet ook op de ervaringen uit het verleden, de verschillende verantwoordelijkheden op verstandige wijze tot hun recht zullen komen. Als wij (onverhoopt) in de positie komen dat er andere acties zullen plaatsvinden, dan krijgt u opnieuw een schriftelijke aanzegging. Deze aanzegging vindt tijdig plaats, zodat u uw verantwoordelijkheid en positie kunt wegen.

Wanneer u vragen heeft, kunt u contact opnemen met de dagelijks bestuurders:

G. van de Kamp	Politievakbond ACP
J.A. Struijs	Politiebond NPB
Mevr. C. Bonekamp	Politiebond VMHP
G. Priem	Politiebond ANPV

Wij gaan er vanuit dat u vanuit uw verantwoordelijkheid als werkgever de juiste functionarissen binnen de organisatie op de hoogte stelt van deze aanzegging.
Voor de duidelijkheid: deze actie is niet gericht tegen u als werkgever maar tegen het kabinet en de partijen die onderhandelen over een nieuw regeerakkoord. Zij hopen op steun van u als werkgever om de acties te faciliteren en samen met ons bij deze partijen aan te dringen op verruiming van de vroegpensioenmogelijkheden.

Hoogachtend,
De Politievakbonden,

ACP
G. van de Kamp

NPB
J.A. Struijs

VMHP
C. Bonekamp

ANPV
G.N.R. Priem

Amsterdam, 21 oktober 2017

Geachte formateur, beste Mark,

Ons bereikt via de media het verontrustende bericht dat in het nieuwe kabinet de gehandicaptenzorg een neventaak wordt van de beoogde Minister voor Ouderenzorg. Het is niet de eerste keer dat de aandacht voor hun zorg het onderspit delft bij bijvoorbeeld de ouderenzorg. Weliswaar eist deze heel gevarieerde groep kwetsbare mensen zelden luidruchtig de aandacht op, hun recht op kwaliteit van leven en van zorg verdient voorrang.

Ik richt me rechtstreeks tot je met het dringende verzoek de gehandicaptenzorg een voorname plaats te geven in je nieuwe kabinet, zowel in de portefeuillevindeling als in de financiële en inhoudelijke prioriteiten. Drie onderwerpen verdienen daarbij speciale aandacht.

1. Wij zien het aantal cliënten met een zeer zware zorgbehoefte groeien. Dan moet je denken aan mensen die voor alles in hun leven één op één zorg nodig hebben en daarbij ernstige gedragsproblemen hebben. Het is voor de gehandicaptensector met aanhoudende personele en financiële schaarste moeilijk om hen de gewenste kwaliteit te bieden. De komende jaren verdient dit gerichte investeringen en beleidsmatige aanpassing.
2. Ook de groep cliënten met een licht verstandelijke beperking groeit. Dit gaat om mensen die behoorlijk zelfstandig zouden kunnen leven mits zij de juiste lichte begeleiding en mogelijkheden voor stage, beschermd wonen en beschut werk krijgen. Aan deze voorwaarden wordt nu niet voldaan waardoor er grote problemen kunnen ontstaan. Hierbij moet u denken aan verslaving, schulden, criminaliteit etc. Een goed afgestemd aanbod van ondersteuning in inkomen, wonen en onderwijs of werk bestaat nu hoofdzakelijk op papier (en niet in de praktijk) en geeft onnodig individueel leed en grote maatschappelijke kosten.
3. De gehandicaptenzorg staat aan het begin van een technologische revolutie. Apps, slimme hulpmiddelen, robotica en domotica kunnen de zelfstandigheid en privacy van cliënten vergroten en de last en pijn van beperkingen aanzienlijk verminderen. Naast de zichtbare en grote voordelen zijn er echter ook risico's en ethische dilemma's mee gemoeid. De komende jaren zal de zorg aan mensen met een beperking en de rol en taken van zorgmedewerkers opnieuw gedefinieerd moeten worden. Het zal gevolgen hebben voor het curriculum op opleidingen, voor de zorgarrangementen die we nu kennen en de huidige wettelijke begrenzings van WLZ en WMO. Dat is geen bijzaak voor een komende minister maar moet een hoofdzaak zijn.

Dit zijn slechts enkele van de grote onderwerpen in de gehandicaptenzorg. Ik had ook nog de afschaffing van de loonkostensubsidie kunnen noemen die deelname aan de arbeidsmarkt voor mensen met een beperking ernstig frustreert. Het kan en zal je bedoeling niet zijn dat de zorg voor mensen met een beperking onderaan de ladder van politieke prioriteiten belandt. Ik wil je dan ook dringend vragen om de betrokkenheid van dit kabinet bij de kwaliteit van leven van mensen met een beperking beter zichtbaar te maken in de portefeuillevverdeling en beleidskeuzes.

Hartelijke groet,

Femke Halsema

(Voorzitter Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland)

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Kenmerk: 201701496

Den Haag, 25 oktober 2017

Hierbij doe ik u toekomen een afschrift van mijn brief van heden aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'M. Rutte', written over a horizontal line.

M. Rutte, Formateur

Formateur, Postbus 20018, 2500 EA DEN HAAG

Verslag

Op 12 oktober 2017 nam de Tweede Kamer met het aannemen van de motie-Rutte cs (Kamerstukken II 2017/8, 34700, nr. 35) het advies van informateur G. Zalm over om mij, op basis van zijn verslag, aan te wijzen als formateur met de opdracht tot "vorming van een kabinet bestaande uit VVD, CDA, D66 en CU". Dezelfde dag ving ik mijn werkzaamheden als informateur aan met een bijeenkomst met de voorzitters van de fracties van CDA, D66 en CU. Daags daarop ben ik ontvangen door Z.M. de Koning en heb ik hem, met inachtneming van artikel 43 van de Grondwet, geïnformeerd over mijn werkwijze. Op vrijdag 20 oktober jl. heb ik opnieuw een bijeenkomst gehad met de voorzitters van de fracties van CDA, D66 en CU.

In zijn eindverslag heeft informateur Zalm vastgesteld dat de voorzitters van de fracties van VVD, CDA, D66 en CU overeenstemming hebben bereikt over "een kabinet van zestien ministers en acht staatssecretarissen. Van de ministers zullen er zes worden voorgedragen door de VVD, vier door het CDA, vier door D66 en twee door de CU. Voor de staatssecretarissen zijn de respectievelijke aantallen drie, twee, twee en een." Op basis van de gevoerde besprekingen is in de formatie definitief overeenstemming bereikt over de verdere uitwerking hiervan. Deze omvat de naamswijziging van drie ministeries, de instelling van een ministerie, de aanduiding van de vier ministers zonder portefeuille, enkele departementale herindelingen, de verdeling van posten tussen bewindspersonen en de samenstelling van het beoogde kabinet.

De naamswijzigingen betreffen het ministerie van Veiligheid en Justitie waarvan de naam wordt gewijzigd in Justitie en Veiligheid, het ministerie van Infrastructuur en Milieu waarvan de naam wordt gewijzigd in Infrastructuur en Waterstaat en het ministerie van Economische Zaken waarvan de naam wordt gewijzigd in Economische Zaken en Klimaat. De instelling van een ministerie betreft het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. De vier ministers zonder portefeuille zijn de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (bij het ministerie van Buitenlandse Zaken), de minister voor Rechtsbescherming (bij het ministerie van Justitie en Veiligheid), de minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media (bij het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) en de minister voor Medische Zorg (bij het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport).

De departementale indelingen hebben betrekking op de beleidsterreinen ruimtelijke ontwikkeling, ruimtelijke ordening, met inbegrip van de wet op de Ruimtelijke ordening en de Crisis- en herstelwet, de Omgevingswet en het Kadaster (naar Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties vanuit Infrastructuur en Waterstaat), klimaat (naar Economische Zaken en Klimaat vanuit Infrastructuur en Waterstaat), landbouw, visserij, natuur, voedselkwaliteit en regionaal economisch beleid (naar Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit vanuit Economische Zaken en Klimaat), groen onderwijs (naar Onderwijs, Cultuur en Wetenschap vanuit Economische Zaken en Klimaat) en maatschappelijke stage (naar Volksgezondheid, Welzijn en Sport vanuit Onderwijs, Cultuur en Wetenschap).

De besluitvorming over de regionale enveloppe wordt gecoördineerd door de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit in overleg met de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

De voorzitter van de VVD-fractie K.H.D.M. Dijkhoff, de voorzitter van de CDA-fractie S. van Haersma Buma, de voorzitter van de D66-fractie A. Pechtold en de voorzitter van de CU-fractie G.J.M. Segers hebben de inhoud van dit verslag op 25 oktober ontvangen. Zij onderschreven dit en deelden voorts de conclusie dat de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid in het buitenland de titel van minister voor Migratie voert.

Op 21, 23 en 24 oktober 2017 heb ik vervolgens kandidaat-ministers en kandidaat-staatssecretarissen ontvangen. In deze gesprekken heb ik bij elk van hen de bereidheid vastgesteld om zonder voorbehoud tot het beoogde kabinet toe te treden op basis van het regeerakkoord. Met

hen besprak ik voorts de formele vereisten, zoals onder meer neergelegd in de brief aan de Tweede Kamer van mijn voorganger van 20 december 2002 (Kamerstukken II 2002/3, 28754, nr. 1) en mijn brief aan de Tweede Kamer van 26 oktober 2012 (Kamerstukken II 2012/3, 33400 III, nr. 6), de gedragsregels en, voor zover aan de orde, de taakomschrijving van de staatssecretaris.

Op 25 oktober 2017 heeft de constituerende vergadering plaatsgevonden. Op basis hiervan kan ik u meedelen dat de volgende personen bereid zijn als minister tot het kabinet toe te treden:

Mark Rutte
Minister-President, Minister van Algemene Zaken

drs. H. Zijlstra
Minister van Buitenlandse Zaken
mr. dr. F.B.J. Grapperhaus
Minister van Justitie en Veiligheid
drs. K.H. Ollongren
Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, tevens Vice-Minister-President
mr. drs. I.K. van Engelshoven
Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
mr. W.B. Hoekstra
Minister van Financiën
drs. A. Th. B. Bijleveld- Schouten
Minister van Defensie
drs. C. van Nieuwenhuizen-Wijbenga
Minister van Infrastructuur en Waterstaat
ir. E.D. Wiebes
Minister van Economische Zaken en Klimaat
drs. W. Koolmees
Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
H. M. de Jonge
Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, tevens Vice-Minister-President
drs. C.J. Schouten
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, tevens Vice-Minister-President

S.A.M. Kaag
Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking
drs. S. Dekker
Minister voor Rechtsbescherming
drs. A. Slob
Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media
mr. drs. B.J. Bruins
Minister voor Medische Zorg

De volgende personen zijn bereid als staatssecretaris tot het kabinet toe te treden:

M.G.J. Harbers
Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid
R.W. Knops
Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
drs. M. Snel
Staatssecretaris van Financiën
drs. B. Visser

Staatssecretaris van Defensie
drs. S. van Veldhoven-van der Meer
Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat
mr. drs. M.C. Keijzer
Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat
drs. T. van Ark
Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
drs. P. Blokhuis
Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Graag dank ik de Tweede Kamer voor het in mij gestelde vertrouwen.

Mark Rutte, Formateur

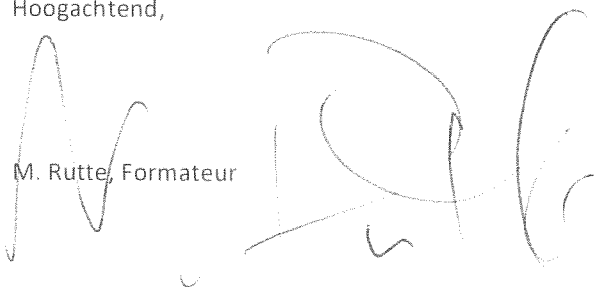
Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Kenmerk: 201701497

Den Haag, 25 oktober 2017

Hierbij bied ik u, na afloop van de constituerende vergadering van heden, het verslag van mijn werkzaamheden als formateur aan.
Aan uw opdracht zal ik verder, met inachtneming van de relevante bepalingen van de Grondwet, uitvoering geven door Z.M. de Koning verslag te doen en hem in overweging te geven overeenkomstig de inhoud van dit verslag te besluiten.

Hoogachtend,

M. Rutte, Formateur

Formateur, Postbus 20018, 2500 EA DEN HAAG

Eerste Kamer *der Staten-Generaal*

Voorzitter

201701490

De heer drs. M. Rutte
Binnenhof 1A
2500 EA Den Haag

Binnenhof 22
3045Bus 20017
2500 EA Den Haag

070-312 92 47
070-312 92 33

voorzitter@eerstekamer.nl
www.eerstekamer.nl

datum 24 oktober 2017

betreft Kabinetsformatie/Leiding van ministeries

ons kenmerk 161732U.ABK/GJH

Geachte heer Rutte,

Nu de kabinetsformatie ten einde loopt, vraag ik, mede op verzoek van het College van Senioren, uw aandacht voor het volgende.

In de media wordt melding gemaakt van het feit dat drie ministeries twee ministers krijgen: Justitie en Veiligheid, Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, en Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Daarnaast krijgt het ministerie van Buitenlandse Zaken naast de minister van Buitenlandse Zaken, evenals in de nu eindigende kabinetsperiode, een minister zonder portefeuille: de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking.

Staatsrechtelijk is van belang dat duidelijk is welke van de twee ministers op de drie genoemde ministeries belast wordt met de leiding van het ministerie.

In dit verband is het eerste lid van artikel 44 Grondwet van belang dat als volgt luidt:

"Bij koninklijk besluit worden ministeries ingesteld. Zij staan onder leiding van een minister."

Deze tekst - "een minister" - sluit feitelijk uit dat twee ministers tegelijkertijd met de leiding van een en hetzelfde ministerie kunnen worden belast. De regering definieerde de term ministerie destijds, in 1980, als "een onder de directe verantwoordelijkheid van een minister staand onderdeel van de rijksdienst". Ook hier werd dus uitgegaan van één minister die de leiding van een ministerie heeft. Deze gedachte keert voorts terug in bijvoorbeeld artikel 19 van de Comptabiliteitswet 2001, dat spreekt over 'Onze Ministers, ieder met betrekking tot het ministerie met de leiding waarvan hij is belast'. Ook deze tekst gaat ervan uit dat op ieder ministerie één persoon met de leiding is belast. Ook kan worden gewezen op het Besluit regeling functie en verantwoordelijkheid van de secretaris-generaal, dat met betrekking tot de secretaris-generaal rept van 'de aanwijzingen van Onze Minister, belast met de leiding van het ministerie'. Duidelijk moge zijn dat het in strijd is met artikel 44, eerste lid, van de Grondwet formeel twee ministers aan het hoofd te stellen van een ministerie.

datum 24 oktober 2017
ons kenmerk 161732U.ABK/GJH
blad 2

Indien een tweede minister op hetzelfde departement gewenst is, moet gebruik worden gemaakt van het tweede lid van artikel 44 Grondwet, dat bepaalt dat ook ministers kunnen worden benoemd die niet belast zijn met de leiding van een ministerie, de zogenaamde ministers zonder portefeuille.

Graag ga ik ervan uit dat bij de benoeming van de nieuwe ministers duidelijkheid zal worden betracht welke ministers op de genoemde ministeries belast worden met de leiding van het ministerie. Ik verzoek u de Kamer dienaangaande te informeren.

Met vriendelijke groet,

Mr. A. Broekers-Knol

201701499

VOORZITTER
PvdA TWEEDE-KAMERFRACHTIE

Postbus 20018
2500 EA Den Haag
Bezoekadres: Plein 2 Den Haag

Tel 070 - 318 2700
Fax 070 - 318 3700
Website: www.pvda.nl

***T.a.v. de formateur en de leden van het te beëdigden kabinet, ter bespreking tijdens
constituerend beraad***

Geachte leden van het te beëdigden kabinet,

Ten eerste gefeliciteerd met uw aanstaande benoeming. U bent binnenkort als nieuwe regering van Nederland bijeen tijdens het 'constituerend beraad', oftewel de oprichtingsvergadering van het kabinet. Tijdens deze vergadering worden afspraken gemaakt over de exacte taakverdeling en de bezetting van de onderraden. Maar het is ook het moment waarop onvolkomenheden in het regeerakkoord kunnen worden weggewerkt. En daar schrijf ik u over.

Het is mooi dat er de komende jaren wordt geïnvesteerd in liefdevolle zorg voor onze ouderen in de verpleeghuizen. Dit besluit van het vorige kabinet is integraal in het nieuwe regeerakkoord terecht gekomen. Maar er zijn ook steeds meer ouderen die tot op hoge leeftijd thuis wonen. Zij zijn afhankelijk van de wijkverpleegkundige voor hun medicijnen en dagelijkse zorg. Maar ook om te kijken hoe het met je gaat. Om die reden is er de afgelopen jaren extra geld uitgetrokken voor de wijkverpleging.

Maar ondanks dat wijkverpleegkundigen hun werk met hart en ziel doen, hebben ze vaak te weinig tijd voor alle ouderen, chronisch zieken en gehandicapten. Veel wijkverpleegkundigen gaan gebukt onder een te hoge werkdruk. Daarom moet er meer ruimte komen zodat ze hun werk goed kunnen doen. Het is voor ons dan ook onverteerbaar dat er in het Regeerakkoord een bezuiniging van 100 miljoen op de wijkverpleging staat. In een tijd van cadeaus aan multinationals, van overschotten op de begroting; in zo'n tijd is een bezuiniging op wijkverpleegkundigen niet oké.

Tijdens het debat over het regeerakkoord zeiden de fractievoorzitters van de coalitiepartijen rekening te willen houden met de wensen van andere partijen. Een motie om de bezuiniging op de wijkverpleging te schrappen werd door bijna de hele oppositie gesteund. Ik wil u daarom vragen de voorgenomen bezuiniging van 100 miljoen op de wijkverpleging nog voor het debat over de regeringsverklaring te schrappen. Geef wijkverpleegkundigen de zekerheid en waardering die ze verdienen. Geef ouderen, zieken en gehandicapten de zekerheid dat zij thuis goede zorg krijgen. Dat is goed voor iedereen.

In afwachting van uw reactie, verblijf ik.

Hoogachtend,

Lodewijk Asscher